

STATENS BARNEHUS
Et tverrfaglig kompetansehus

Oslo

ÅRSRAPPORT 2013

STATENS BARNEHUS OSLO

Innledning

Denne rapporten er en presentasjon av Statens Barnehus Oslo sin aktivitet i 2013 og kommentarer og betraktninger for deler av vårt arbeid første halvår 2014.

Statens Barnehus Oslo er en del av Oslo politidistrikt og dekker en region bestående av politidistriktene Asker og Bærum, Follo, Nordre Buskerud, Søndre Buskerud, Oslo og Østfold.

2013 var et utfordrende og spennende år for Statens Barnehus Oslo (SBO). Det hadde lenge vært klart at barnehuset var svært presset med hensyn til kapasitet og saksmengde. Det var tidvis tendens til ventetid på dommeravhør og medisinske undersøkelser i selve barnehuset. Barnefaglig behandling og oppfølging i barnehuset i sakene var preget av det store omfanget av saker. Vi var rett og slett for få folk. I mars 2013 ble vi tildelt 10 nye stillinger og dertil økning i budsjettet. Vi kunne bygge om og ansette hardt tiltrenge nye medarbeidere.

Administrasjonsavdelingen ved Oslo politidistrikt førte an og prosjekterte ombygging og utvidelse av barnehuset. Arbeidet var godt organisert og fulgte den oppsatte planen uten avvik. Med stor fleksibilitet ble endringene gjennomført uten at det medførte noen problemer for målgruppen. Ombyggingen var krevende for medarbeiderne ved barnehuset som nok en gang viste meget stor fleksibilitet og stå-på-vilje. Den 6. desember 2013 åpnet det nye barnehuset med en ny etasje.

Vi vil i løpet av 2014 kunne ta ut effekten av ressurstilgangen. Imidlertid må det fastholdes at barnehuset i utgangspunktet var svært presset. Effekten av stillingene vil kunne matche underskuddet på ressurser. De første tre månedene i 2014 er økningene i saker på 62 %. Mye tyder på at utviklingen i fagfeltet vil kreve ytterligere ressurser i årene som kommer.

Politiets saksbehandlingstid fra anmeldelse til beramning av avhør og gjennomføring av avhør, var fortsatt en stor utfordring i 2013. Dette er en tidsbruk som lå utenfor barnehuset, og er knyttet til politiets kapasitet for etterforskning og berammingsrutiner, kapasitet på dommeravhørere og kapasitet i noen av tingrettene.

Fristen for gjennomføring av dommeravhør i saker der det er mistanke om seksuelle overgrep er to uker, jfr. Straffeprosessloven § 239, fjerde ledd og forskrift § 4. Antall dager fra anmeldelse til gjennomført dommeravhør står med dagens praksis i sterk kontrast til regelen om 14 dager. Det var for politidistriktene tilhørende SBO i snitt 61 dager fra anmeldelse til gjennomført dommeravhør i saker med mistanke om seksuelle overgrep i 2013. Dette er en nedgang på omkring 16 % fra 73 dager i 2012.

I alle typer saker samlet, både seksualforbrytelser og vold mot barn/vitne til vold gikk tiden politiet brukte på saksbehandling fra anmeldelse til gjennomført dommeravhør ned fra 95 til 81 dager (15 %). Saksbehandlingstiden er fallende, men fortsatt for høy. Flere av våre politidistrikt tok grep i forhold til denne problematikken i 2013, og en rekke tiltak er iverksatt i løpet av de siste to årene. Særlig ved Oslo politidistrikt viser saksbehandlingstiden for siste halvår 2013 at satsningen og tiltakene gir redusert ventetid, men at den helhetlige innsatsen på området må fortsette og at det fortsatt er viktig å ha kontinuerlig oppmerksomhet mot fristbrudd og kvalitet i etterforskningen i saker som gjelder seksualforbrytelser og i saker hvor barn er utsatt for og eller er vitne til vold.

Statens barnehus Oslo hadde i 2013 mange internasjonale besøk. Vi hadde blant annet gleden av å ta imot, Executive director i UNICEF, Anthony Lake og Director i PARMO, Elhadj As Sy sammen med Generalsekretær i UNICEF Norge, Bernt G. Apeland og Utviklingsminister Heikki Holmås. Barnehuset hadde også besøk fra FN, the Special Representative of the Secretary-General on Violence against Children, Marta Santos Pais. I tillegg besøkte Cairo Arafat, det palestinske barneombudet, barnehuset i mars, i regi av Redd Barna.

Oslo juli 2014

Astrid Johanne Pettersen
Leder Statens Barnehus Oslo

BARNEHUSENES MÅLSETTING

Målet med barnehusene er å gi bedre tilbud til barn/unge opp til 18 år *og* voksne med psykisk utviklingshemming som utsettes for/er vitne til vold og/eller seksuelle overgrep. Det skjer ved at blant annet medisinsk undersøkelse, dommeravhør og behandling tilbys samlet under et tak. Det må foreligge et anmeldt forhold med mistanke om seksuelle overgrep og/eller det å være utsatt for vold eller vitne til vold før et avhør kan gjennomføres.

STATENS BARNEHUS OSLOS DEKNINGSOMRÅDE

Statens Barnehus Oslo er en del av Oslo politidistrikt. Vi dekker en region bestående av politidistriktene Asker og Bærum, Follo, Nordre Buskerud, Søndre Buskerud, Oslo og Østfold. Vår region har et befolkningsgrunnlag på 1, 5 millioner mennesker. Det gjennomføres i dag et stort antall dommeravhør ved Statens Barnehus Oslo. Men sett i forhold til befolkningsgrunnlaget, er det rimelig å anta at antallet anmeldelser er for få og at dette vil øke i takt med bedre kunnskap, samarbeid på tvers av faggrupper og mer fokus på å avdekke vold og seksuelle overgrep i forhold til barn, unge *og* voksne psykisk utviklingshemmede.

AVHØR

I 2013 ble det gjennomført samlet 685 avhør ved Statens Barnehus Oslo, noe som tilsvarer en økning av avhør på 9 % fra 2012 hvor det ble gjennomført 627 avhør. 640 av de 685 avhørene var dommeravhør. 45 var politiavhør, det vil si i all hovedsak avhør av unge over 16 år hvor dommeren ikke er tilstede. Dette er en økning i antall politiavhør på 15 %. Det har vært gjennomført 12 dommeravhør med målgruppen voksne med en psykisk utviklingshemming (over 18 år). Dette er 50 % fler enn i 2012.

AVLYSNINGER AV DOMMERAVHØR

Det ble i 2013 avlyst og/eller flyttet rundt på 213 dommeravhør og 10 politiavhør, berammet og meldt inn hos oss. Årsakene til avlysningene/flyttingen av tidspunktet for avhøret kan være flere. Dårlig planlegging, barnet oppholder seg ikke på antatt sted ved aksjonssaker, barnet/den unge er syk, er på ferie, o.a.

En annen årsak kan være at det fra tingretten eller politiet i utgangspunktet bes om tidspunkt til avhør hvor aktørene håper de kan få gjennomført avhør, og hvor de bestiller og bekrefter tid til avhør

uten å ha klarert med alle aktørene. Avlysninger og omkalfatringer av et så stort antall avhør medfører store problemer for oss ved SBO og for alle berørte samarbeidspartnere. Det medfører en ikke ubetydelig administrasjon og ressursbruk. Verdifull tid som kunne komme andre politidistrikt, aktører og målgruppa til gode skules bort. Ikke minst for oss i barnehuset fører dette til spill av ressurser og tid til forberedelse. Ikke minst ville tiden kunne komme barn i oppfølging og behandling til gode. Det er ved utgangen av mai 2014, 81 avlyste/flyttede avhør.

Oversikt over politidistriktenes bruk av Statens Barnehus Oslo

	Dommeravhør ved SBO		Dommeravhør i tingrett/politihus		Totalt antall dommeravhør		Politiavhør ved SBO	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Asker og Bærum	67	67	0	0	67	67	2	5
Follo	106	112	14	6	120	118	8	9
Nordre Buskerud	25	22	31	8	56	30	1	1
Oslo	259	212	0	1	259	213	28	21
Søndre Buskerud	103	96	18	20	121	121	4	3
Østfold	65	64	12	31	77	95	2	0
Andre*	15	15					0	
Totalt	640	589	75	66	715	646	45	39

*Andre: Agder PD (1), Haugaland PD (1), Romerike PD (2), Spesialenheten (1), Sør-Trøndelag PD (1) Telemark PD (6), Vestfold PD (1), Vestoppland PD (2)

I 2013 var det 75 avhør av barn som ble gjennomført ute i distriktene mot 66 i 2012. Dette er motsatt trend enn foregående år. Årsaken kan være flere. Ventetid ved barnehuset grunnet stor pågang og om-

bygging, eller at tingretten insisterer på avhør i distriktet, eventuelt at politiet vurderer saker som «enkle» og derfor mulige å ta i distriktet. Flere tingretter insisterer også fortsatt på å gjennomføre dommeravhør i retten eller i politidistriktet. Hallingdal tingrett gjennomfører ingen dommeravhør ved barnehuset. Dette er bekymringsfullt da det betyr at mange barn fortsatt ikke får det helhetlige tilbudet barnehuset representerer.

Østfold politidistrikt gjennomførte i 2012, 31 av 64 avhør ved SBO. I 2013 er det en gledelig utvikling i alt kun 12 av 65 avhør ble gjennomført utenfor Statens Barnehus Oslo. Østfold politidistrikt har omorganisert arbeidet med målgruppa, hvilket har gitt tydelige resultater. Dessverre ser vi motsatt trend i Nordre Buskerud hvor gjennomføringen av dommeravhør utenfor barnehuset er økende. Også i Søndre Buskerud gjennomføres nær 20 avhør i eget distrikt.

Vårt mål er fortsatt at alle dommeravhør i våre politidistrikt gjennomføres ved Statens Barnehus Oslo. Betydningen av å gjennomføre dommeravhøret på SBO vil for mange barn ha stor betydning langt utover selve straffesaken. I tillegg til dette ønsker vi at flest mulig politiavhør av ungdom mellom 15 og 18 gjennomføres ved barnehuset slik at også disse ungdommene er sikret oppfølging i etterkant av avhøret. Det er få avhør av unge over 15 år. For mange barn og unge vil oppfølging i etterkant av avhøret være svært viktig uavhengig av om straffesaken ender med tiltale og dom.

Antall avhør fordelt på måneder.

	Total		Dommeravhør		Politiavhør	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012
Januar	58	48	53	47	5	1
Februar	44	53	41	49	3	4
Mars	42	68	40	66	2	2
April	72	43	61	40	11	3
Mai	58	54	54	48	4	6
Juni	56	43	54	40	2	3
Juli	38	28	38	26	0	2

August	69	41	66	38	3	3
September	59	57	55	54	4	3
Oktober	64	58	56	54	8	4
November	68	70	66	67	2	3
Desember	57	64	56	59	1	5

FRIST FOR GJENNOMFØRING AV AVHØR

Fristen for gjennomføring av dommeravhør i saker der det er mistanke om seksuelle overgrep er i dag to uker, jfr. Straffeprosessloven § 239, fjerde ledd og forskrift § 4. Gjennomsnittet i antall dager for politidistriktene i SBO sin portefølje fra anmeldelse til dommeravhør, var 61 dager. Dette står i sterk kontrast til regelen om 14 dager. Det var i snitt 81 dager fra anmeldelse til gjennomført dommeravhør i alle sakene som ble innmeldt til Statens Barnehus Oslo i 2013. Dette er en nedgang på 15 % fra 95 dager i 2012.

Årsaken til at tidsfristen ikke overholdes er sammensatt. Hovedsakelig ligger årsaken i politiets saksbehandlingstid og ved noen av tingrettene. Flere forhold er viktige for å sikre fremdrift i sakene og kan være: manglende avklaring av ansvarsforhold under etterforskningen, utfordringer med rutiner og koordinering av etterforskningen og beramning av dommeravhør, varierende kompetanse om vold i nære relasjoner og kunnskap om barn og unge som vitner med mer.

Et annet moment er den eksplosjonsartede økningen i anmeldelser de siste årene. Det er rimelig å anta at målrettet innsats gjennom flere tiltak i handlingsplan mot vold i nære relasjoner, stor medieoppmærksomhet i saker som «Alvdal-saken» og «Christoffer-saken» er noen årsaksforklaringer på veksten i sakene. Denne veksten er i meget varierende grad ivaretatt gjennom nødvendige økninger i stillinger, kompetanseutvikling og ressurstilgang til dette særlige fagfeltet i politidistriktene og domstolene. Dette handler om politidistriktenes prioriteringer og systematiske arbeid for å bygge et nytt fagfelt etter myndighetenes intensjoner. Viktig er da rekruttering av nye dommeravhørere, gode arbeid og utviklingsforhold for disse, samt utdanningstakten og omfanget av nye studenter til studiet som utdanner «særlig skikkede personer» for gjennomføring av dommeravhør ved Politihøyskolen. Det er også avgjørende å etablere gode og robuste fagmiljøer i de enkelte politidistriktene for arbeidet med vold og seksuelle overgrep overfor barn, unge og psykisk utviklingshemmede.

Antall dager fra anmeldelse til gjennomført avhør i 2013 ved Statens Barnehus Oslo (tall fra 2012 i parantes).

Totalt antall dager	81	(95)
Seksuelle overgrep	61	(73)
Vold	90	(96)
Vitne til vold	92	(109)

Flergangsavhør holdes utenom

Antall dager fra anmeldelse til dommeravhør per politidistrikt (tall fra 2012 i parantes)

Asker og Bærum	32	(26)
Follo	74	(98)
Nordre Buskerud	62	(70)
Oslo	98	(123)
Søndre Buskerud	91	(79)
Østfold	61	(46)

Flergangsavhør holdes utenom

Gjennomsnittstiden er regnet ut i forhold til de sakene som er gjennomført ved Statens Barnehus Oslo. Som vi har sett, gjennomfører noen av politidistriktene dommeravhør også utenfor Statens Barnehus Oslo. «Vår» gjennomsnittstid speiler dermed ikke hvordan tidsbruken reelt er hvis man så på alle dommeravhør uavhengig av hvor de ble gjennomført. Dessverre tror vi ikke tidsbruken vil være kortere. Det politidistriktet som i vårt tallmateriale klarer seg best med hensyn til tidsfrister er Asker og Bærum, selv om de har hatt en økning i ventetiden siden 2012.

Ventetid dommeravhør gruppert

Opptil 2 uker	50
2 til 4 uker	64

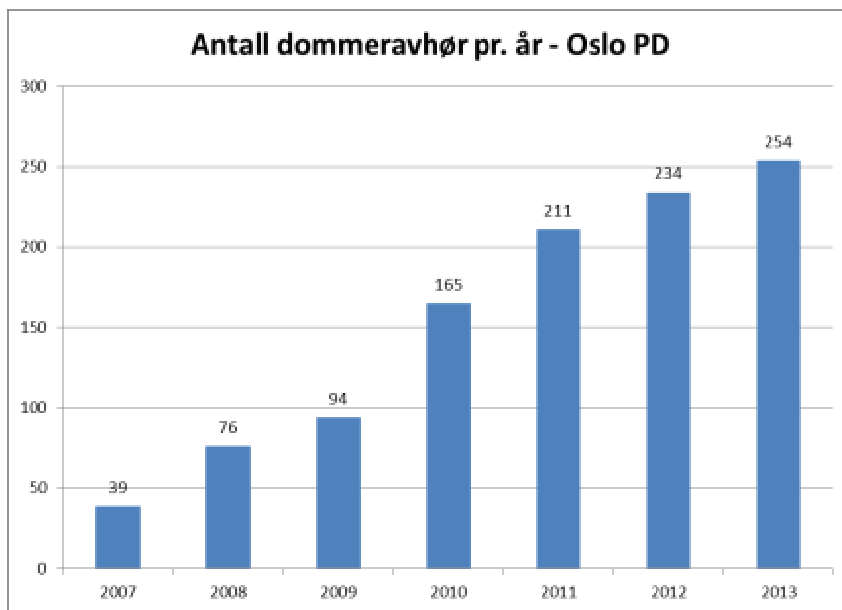

Over 4 uker	447
-------------	-----

61 avhør holdes utenom statistikken fordi, de er avhør som besluttes tatt underveis i etterforskningen, eller er oppfølgende avhør av samme fornærmet. 65 avhør er tatt innenfor 14 dagers fristen mot 47 i 2012. Dette er typisk akutte saker som, voldtekt, drap osv. I slike saker blir dommeravhør gjennomført umiddelbart eller innen noen dager.

VENTETID PÅ DOMMERAVHØR OG RESTANSENEDBYGGING – SÆRLIG INNSATS VED OSLO POLITIDISTRIKT

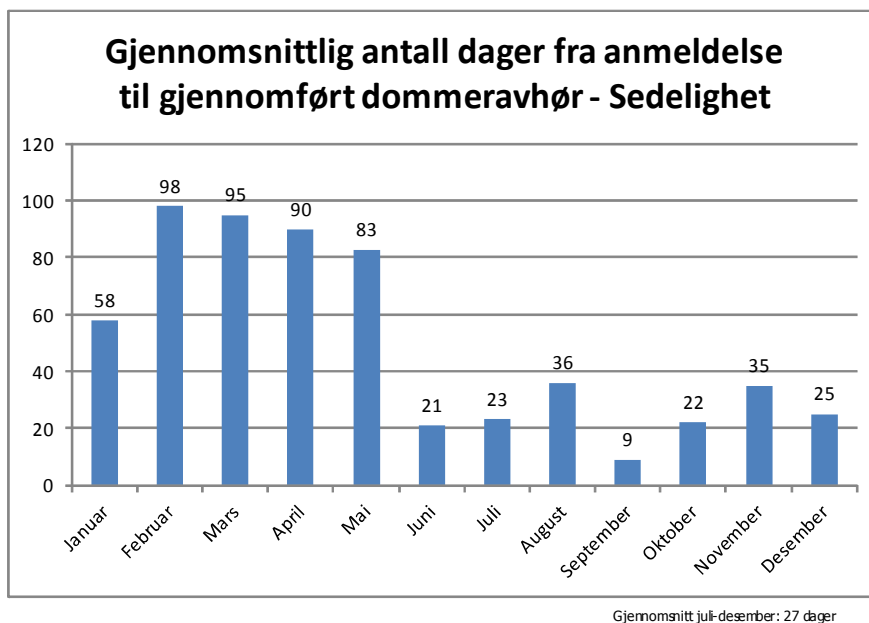
For Oslo politidistrikt har antall dommeravhør har hatt en eksplosiv utvikling som søylediagrammet viser fra 39 dommeravhør i 2007 til 254 dommeravhør i 2014. Som en følge av ikke tilfredsstillende saksbehandlingstid/fristbrudd har det over tid vært iverksatt en rekke tiltak. Dessverre har det tatt noe tid å få ut effekten av tiltakene, og ventetiden er derfor fortsatt ikke tilfredsstillende for avhør av barn utsatt for/vitne til vold.

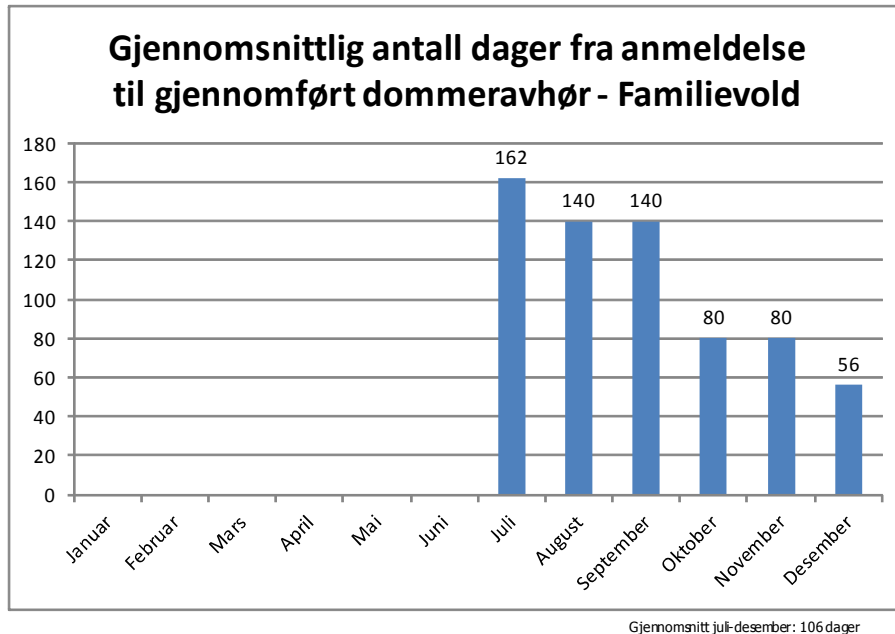
Oslo politidistrikt gjennomførte 254 dommeravhør og 30 politiavhør av barn på Statens barnehus i Oslo i 2013. Snitt ventetid på dommeravhør i anmeldte seksualforbrytelser var totalt i 2013 på 37 dager og 27 dager for siste halvår. Hovedårsaken til dette gode resultatet er nye berammingsrutiner med Oslo

tingrett som ble innført 1. Mai 2013. Ved ordinær beramning med en ukes frist stiller Oslo tingrett med dommer på det tidspunktet politiet anmoder. I akuttsaker klarer de også å stille med en dommer på svært kort varsel, og letter dermed koordineringen med alle aktørene i betydelig grad. Disse rutinene har gitt politiet anledning til å prioritere saker med lovfestet frist, samt prioritere de alvorligste sakene med vold mot barn.

I tillegg har satsningen på familievoldsteam og gode rutiner for innledende etterforskning, raskt vurdering og beramning av dommeravhør bidratt sterkt til at ventetiden er betydelig redusert siste halvår 2013. Det er særlig tidsbruken fra anmeldt forhold til dato for beramning som er betydelig redusert. I 2013 var snitt saksbehandlingstid siste halvår på 106 dager, men allerede siste kvartal var det nede i 75 dager.

Per første kvartal 2014 er det gjennomført 65 dommeravhør i Oslo, derav 48 førstegangsavhør og 9 sekvensielle avhør (oppfølgingsavhør og politiavhør regnes ikke med i snitt ventetid) . Snitt saksbehandlingstid på avhør i saker med seksualforbrytelser er 40 dager, men 30 % av avhørene er foretatt innen frist. Snitt saksbehandlingstid på voldssakene er 91 dager, men 57 dager siste måned. Disse tallene viser at den positive utviklingen med stadig redusert ventetid fortsetter i 2014.

Det er å bemerke at ca 80 % av alle dommeravhør i Oslo politidistrikt (OPD) foretas i familievoldssaker. I disse avhørene er ikke lovfestet krav til gjennomføring innen 14 dagers frist. Imidlertid har OPD i praksis valgt å likestille prioritering av avhør av barn utsatt for/vitne til vold med avhør av barn utsatt for seksualforbrytelser selv om dette ikke er lovfestet.

I sedelighetssaker ser vi nå at ventetiden har stabilisert seg til rundt 30–35 dager. I noen saker, for eksempel undersøkelsessaker, trenger man litt tid til å etterforske saken i forkant av et dommeravhør. Dette for å se om det i det hele tatt skal tas dommeravhør, og i så fall hva man skal snakke med barnet om. I disse sakene kan det være direkte uheldig, for både den fornærmede og øvrige parter, dersom dommeravhøret gjennomføres for raskt. Nødvendig etterforskningstid vil derfor være med på å trekke opp ventetiden generelt.

TILTAK OG STATUS

ØKE KAPASITETEN PÅ ANTALL DOMMERAVHØRERE VED OSLO POLITIDISTRIKT

OPD har pr. 1.4.2014 totalt 17 ansatte med dommeravhørskompetanse, derav 8 i lederstillinger. 13 stk er ansatt ved Seksjon for volds- og seksualforbrytelser, og de gjennomførte over 90 % av alle dommeravhør i Oslo i 2013. Det er 5 etterforskere som nå deltar på politihøgskolens utdanning for dommeravhørere. Disse vil være ferdig utdannet sommeren 2014.

B- TILLEGG FOR DOMMERAVHØRERE

Fra 1.7.13 ble det innført B-tillegg for alle operative dommeravhørere i OPD med tidsbegrenset varighet til 31.12.14. Dette er et stimuleringsiltak for å motivere alle med dommeravhørskompetanse i politidistriktet til å fortsette som aktive dommeravhørere.

JOURLISTE FOR DOMMERAVHØRERE

Ved Seksjon for Volds- og seksualforbrytelser er det jourliste for dommeravhørere. Dette gir en god forutsigbarhet, styrke kapasiteten og gi en god ressursutnyttelse. To av dommeravhørerne ved avsnitt for seksualforbrytelser er utdannet innen sekvensielle avhør og foretar jevnlig slike avhør av de minste barna – under 6 år. Dette er en metode som har vist seg svært god og gir oppsiktsvekkende gode resultater, men er ekstra tidkrevende.

EN STYRKING AV FAMILIEVOLDSETTERFORSKNING

Det er opprettet familievoldsteam ved alle politistasjoner i Oslo, og ved de flere at stasjonene er det egne jurister knyttet til familievoldsteamene.

STYRKING AV STATENS BARNEHUS OSLO

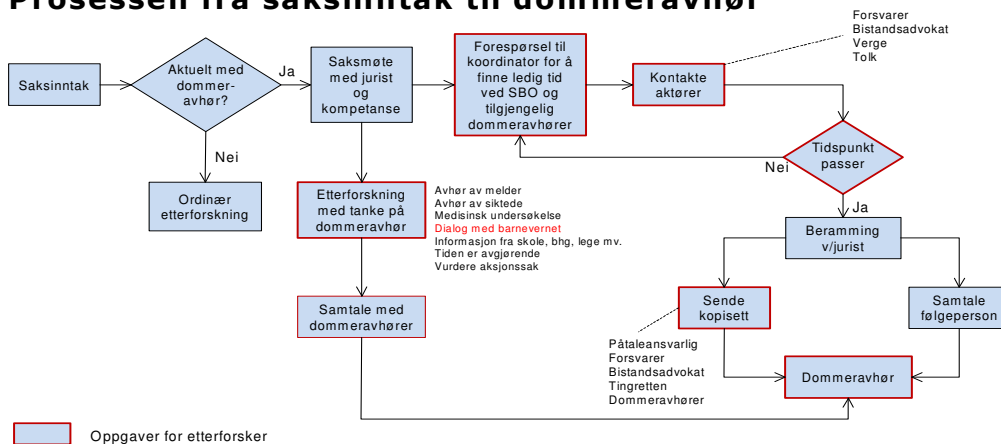
Statens barnehus Oslo er styrket med 10 stillinger og har utvidet arealene med en etasje i samme bygning. Det foregår ansettelse av de to siste stillingene. Opplæring pågår og det forventes full effekt og doblet kapasitet fra høsten 2014. Pågangen på SBO er imidlertid allerede så stor at det er en 61 % økning sammenlignet med 2013 de tre første månedene i 2014. Det må da legges til at SBO i 2013 la til rette for mange flere avhør enn det de var dimensjonert for slik at økningen er i praksis meget høy.

ANALYSE AV SAKER MED FAMILIEVOLD- OG SEKSUALFORBRYTELSER HVOR DET ER BEGJÆRT/FORETATT DOMMERAVHØR

Oslo politidistrikt besluttet den 5.6.2013 å iverksette en analyse av alle saker hvor det er berammet eller gjennomført dommeravhør for å avdekke årsaker til ventetid og fristbrudd. I analysen skulle det skilles mellom familievold og seksualforbrytelser, om det er fornærmede eller vitnestatus samt se på utenforliggende årsaker til flere måneders ventetid. Som følge av analysen ble det foretatt en videreutvikling av sjekklisten for dommeravhør, det ble utarbeidet egne retningslinjer for håndtering av familievoldssaker, og det ble gjennomført flere fagseminarer med gjennomgang av flyttdiagram og systemrutiner for å hindre unødig ventetid gjennom hele etterforskningsfasen.

Proessen fra saksinntak til dommeravhør

EGEN PROSJEKTSTILLING – DOMMERAVHØRER

Det er etablert en egen prosjektstilling som dommeravhører for familievoldsgruppene på utestasjonene, som i sin helhet skal brukes til dommeravhør i familievoldssaker.

PROSJEKT KARIN (NOVEMBER)

Stovner politistasjon er tilført ressurser for å starte opp «Prosjekt Karin». Dette vil styrke politidistriktets helhetlige arbeid med vold i nære relasjoner, og det vil være å forvente en økt avdekking som igjen vil generere flere avhør av barn som er utsatt for eller vitne til vold i nær relasjon.

NYE BERAMMINGSRUTINER

I samarbeid mellom Oslo politidistrikt og Oslo tingrett ble det utarbeidet nye rutiner for beramming av dommeravhør. Disse rutinene ble iverksatt 1. mai 2013. Ansvaret er nå fordelt ut på politistasjonene/spesialavsnittene slik at de som er påtalemessig og etterforskningsmessig ansvarlig for egen sak også skal forestå beramming, koordinering og kvalitetsmessig oppfølging av etterforskning i sakene. Det er etablert ett eget berammingskontor for dommeravhør i familievoldssaker på Stovner politistasjon. Dommeravhørskoordinatoren ved avsnitt for seksualforbrytelser berammer dommeravhør for kriminalavdeling og bistår i betydelig grad med arrangering av fagseminarer, veiledning og rådgivning til etterforskere i familievoldssakene.

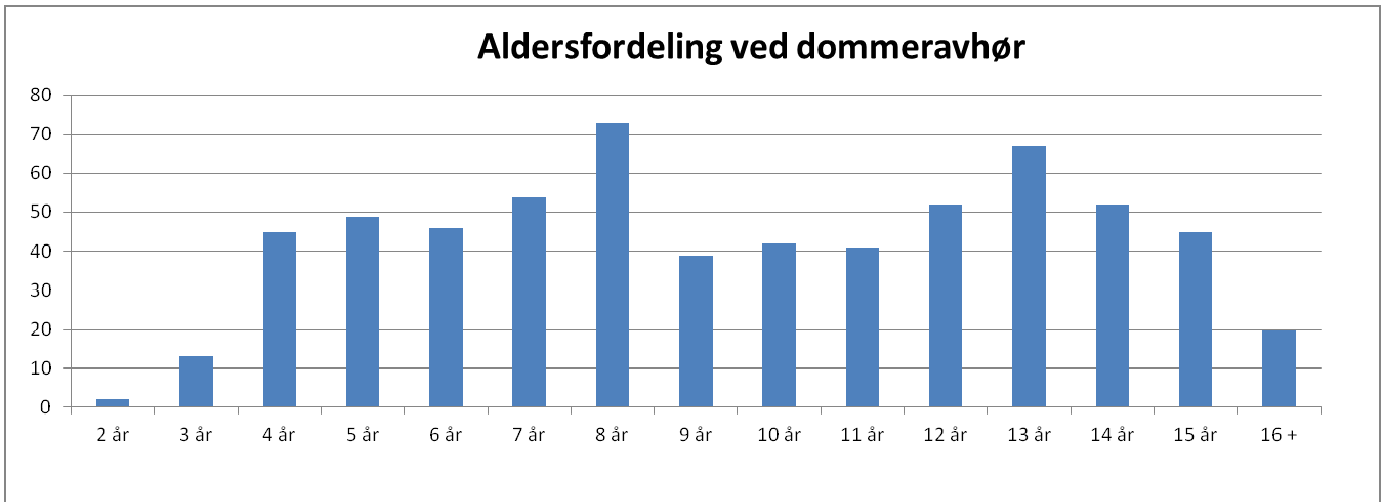
Ny forskrift som ligger til behandling i Justisdepartementet vil med sannsynlighet mer enn doble behovet for dommeravhør.

VIDEOKONFERANSE

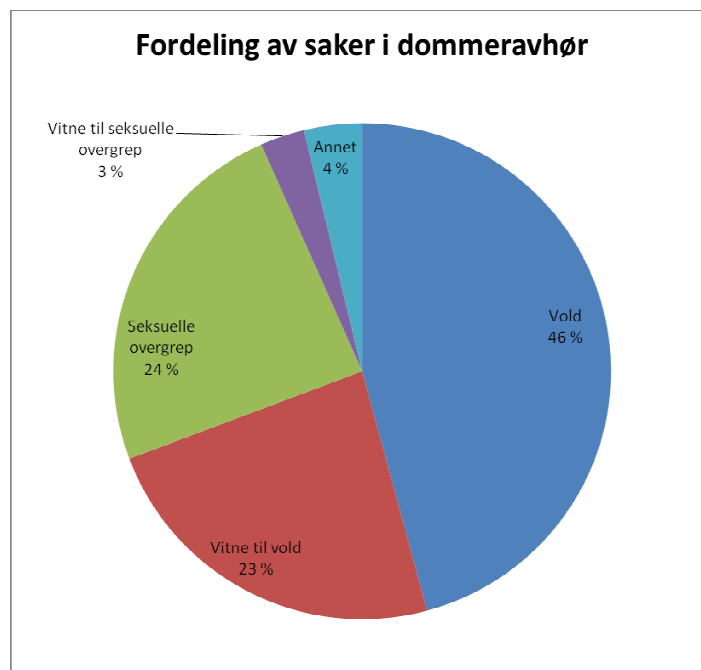
Det ble brukt videokonferanse i 235 saker i 2013 mot 164 i 2012, en økning på hele 43 %. Vår erfaring er fortsatt at bruk av videokonferanse ikke er noen god praksis. Prinsippet om at alle møter der barnet befinner seg, brytes. Uten retningslinjer for gjennomføringen av videokonferansen ser vi at det ikke sjelden oppstår to møter i møtet, noe som kan vanskeliggjøre kommunikasjonen omkring viktige avgjørelser.

ALDERSFORDELING VED DOMMERAVHØR

Kolonnen 16+ henviser til både til politiavhør av ungdom over 16 år og dommeravhør av voksne med psykisk utviklingshemming. Som det fremkommer, er det en relativ jevn fordeling på antall avhør. Vi kan merke oss at det har vært avholdt 12 avhør av tre år gamle barn, og ett avhør av barn under 3 år. Dette er et høyt tall da vi vet hvor vanskelig det er å avhøre så små barn. Bruken av metoden sekvensielle avhør på de minste barna har økt det siste året uten at det har ført til flere avhør av de minste barna. At det er færre dommeravhør av 15-åring, kan muligens forklares med at barna da nærmer seg aldersgrensen for gjennomføring av dommeravhør og at det i stedet gjennomføres politiavhør av denne gruppen.

Fordeling på kjønn av barn og unge som avhøres ved Statens Barnehus Oslo er i 2013 henholdsvis 50 % jenter og 50 % gutter som i 2012.

Som i 2013 er det flere barn og unge til avhør der det er mistanke om vold enn i seksuelle overgrepssaker (SO). Det er en økning i anmeldelser som gjelder vold/vitne til vold fra 63 % i 2012 til 69 % i 2013 I SO sakene er det en nedgang fra 37 % i 2012 til 24 % i 2013.

MEDISINSKE UNDERSØKELSER

Det ble i 2013 utført 132 medisinske undersøkelser mot 127 i 2012, og vi ser at kapasiteten med det nåværende tilbudet har nådd et tak. Etter den formidable økningen i 2012 på 67 % mot året før, flater kurven ut i 2013. Årsaken ligger i den åpenbare mangelen på et tilbud uken igjennom. Ullevål universitetssykehus har ikke sett seg i stand til å utvide kapasiteten ved barnehuset grunnet liten tilgang på fagpersoner med særkompetanse innen sosialpediatri, seksuelle overgrep og vold.

Vold	110
Seksuelle overgrep	22

EN NØDVENDIG STYRKING AV MEDISINSKE UNDERSØKELSER VED STATENS BARNEHUS

Det er et svært alvorlig problem at barn og unge må vente på dommeravhør og medisinske undersøkelser samtidig som barna og deres omsorgspersoner ikke får tilgang på barnehusenes ivaretagelse. Barnehusenes samfunnsoppdrag er å bidra til en helhetlig tilnærming under samme tak. Dette skal skje ved at dommeravhør, medisinsk undersøkelse og kartlegging/oppfølging skjer på samme sted.

De fleste medisinske undersøkelser i barnehus blir gjort i saker som **ikke** er akutte. Disse barna ville tidligere ikke fått medisinske undersøkelser fordi ingen tenkte det var nødvendig eller mulig. Saken er under etterforskning, og man vet ikke hva barnet har vært utsatt for før det avhøres. For få barn får tilbud om en medisinsk undersøkelse i etterkant av avhøret. Mange barn går derfor glipp av en mulighet til å være mer detaljerte i sine forklaringer, noe det konkrete kroppsfokuset ofte hjelper dem med.

Koordinering av innsatsen er viktig for barns rettssikkerhet og mulighet for å få forklart seg uten påvirkning fra mistenkte. Hvis barn for eksempel bringes til medisinsk undersøkelse uten at hverken

politi eller barnevern følger med, risikerer man at voldsutøver blir oppmerksom på dette og instruerer eller truer barnet til taushet.

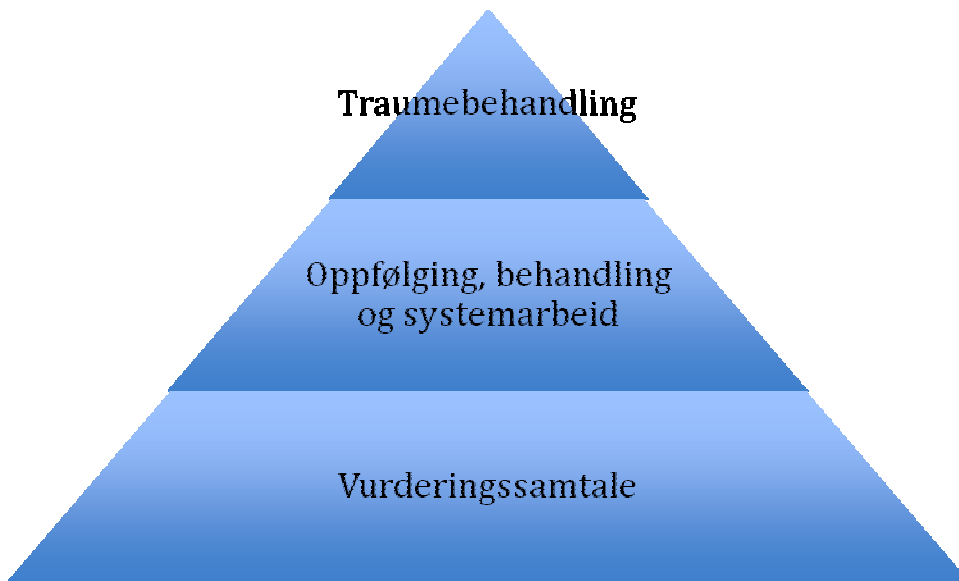
Som Barneombudet helt riktig påpeker, er antall undersøkelser få og for tilfeldige. I 2013 ble medisinsk undersøkelse gjennomført i kun 14 % av sakene ved barnehusene i Norge. Alle barn og unge som kommer til barnehusene bør få et tilbud om medisinske undersøkelser. En av de største utfordringene knyttet til medisinske undersøkelser i dag, er mangelen på kompetent helsepersonell. Muligheten for å kjøpe medisinske tjenester til barnehusene fra sykehus, er meget begrenset som tidligere nevnt.

Barn i en utrygg livssituasjon må ha et tilbud som koordinerer dommeravhør og medisinske undersøkelser som gjennomføres samme sted, slik det er lagt opp til gjennom barnehusene. Det er viktig at tiden mellom anmeldelse og avhør og medisinske undersøkelser er kortest mulig, uten det går utover kvaliteten på arbeidet.

Politiet arbeider nå med å få ned saksbehandlingstiden; det er vårt ansvar. Når det gjelder medisinske undersøkelser, ligger ansvaret hos helsemyndighetene. De sosialpediatriske miljøene i Norge må styrkes for å sikre tilstrekkelig og riktig kompetanse på legetjenester i barnehusene, alt til barnets beste.

VURDERINGSSAMTALE, KRISEINTERVENSJON OG BEHANDLING

Oppfølgingstilbudet som gis ved Statens Barnehus Oslo kan deles inn i tre hovedkategorier hvorav innholdet skreddersys i forhold til barnet/den unge og omsorgsbasens behov. Alle får tilbud om vurderingssamtale samme dag som avhøret har funnet sted. Av disse mottar noen i tillegg kriseintervensjon eller kortvarig oppfølging/formidling videre i hjelpeapparatet, mens en mindre andel av dem igjen mottar traumebehandling ved barnehuset (se figur).

VURDERINGSSAMTALE/KARTLEGGING

Som en hovedregel har alle barn/unge (og voksne med utviklingshemning) og følgepersoner som har vært til avhør ved Statens Barnehus Oslo i 2013 blitt tilbudt vurderingssamtale i etterkant av avhør. Målsettingen med samtalen er tredelt og består av tilbakemelding fra avhør og kartlegging av hjelpebehov/traumereaksjoner, samt psykoedukasjon tilpasset den enkeltes behov.

OPPFØLGING/KRISEINTERVENSJONER

I 313 saker har det vært gitt oppfølging ut over vurderingssamtalen. Oppfølgingen kan blant annet bestå i stabiliserende behandling, systemkartlegging og kontaktetablering med andre hjelpeinstanser i barnas nærmiljø. Ofte krever sakene tett samarbeid mellom barnevern, politi og barnehuset, og hvor vi bistår barnevernet i det videre arbeidet. Vi bidrar ofte med uttalelser til psykisk helsevern etter anmodning fra barnevernet. I oppfølgingsarbeidet med målgruppa og deres omsorgspersoner vil psykoedukasjon kunne inngå som en viktig del av kontakten.

PSYKOLOGISK BEHANDLING

149 av de 313 barna som har mottatt oppfølging, har i tillegg fått psykologisk behandling ved Statens Barnehus Oslo. Målet i behandlingen er rettet mot å bevisstgjøre, bearbeide og endre tanker, følelser,

atferd eller sosial samhandling for å lette symptomer og barnas hverdag. Behandlingen innebærer anerkjente, teoribaserte metoder og har bygget på gjensidig samarbeid. Her kan nevnes Eye Movement Desensilization and Reprocessing (EMDR), Traumefokusert kognitiv behandling (TF-CBT) og elementer fra kognitiv atferdsterapi generelt rettet mot traumebehandling. Psykologisk behandling tilbys når barnet ikke er i behov av omfattende behandling innenfor psykisk helsevesen og i tilfeller der barnet ikke ønsker eller har tilgang på tilfredsstillende oppfølging i lokalt hjelpeapparat.

FAGUTVIKLING

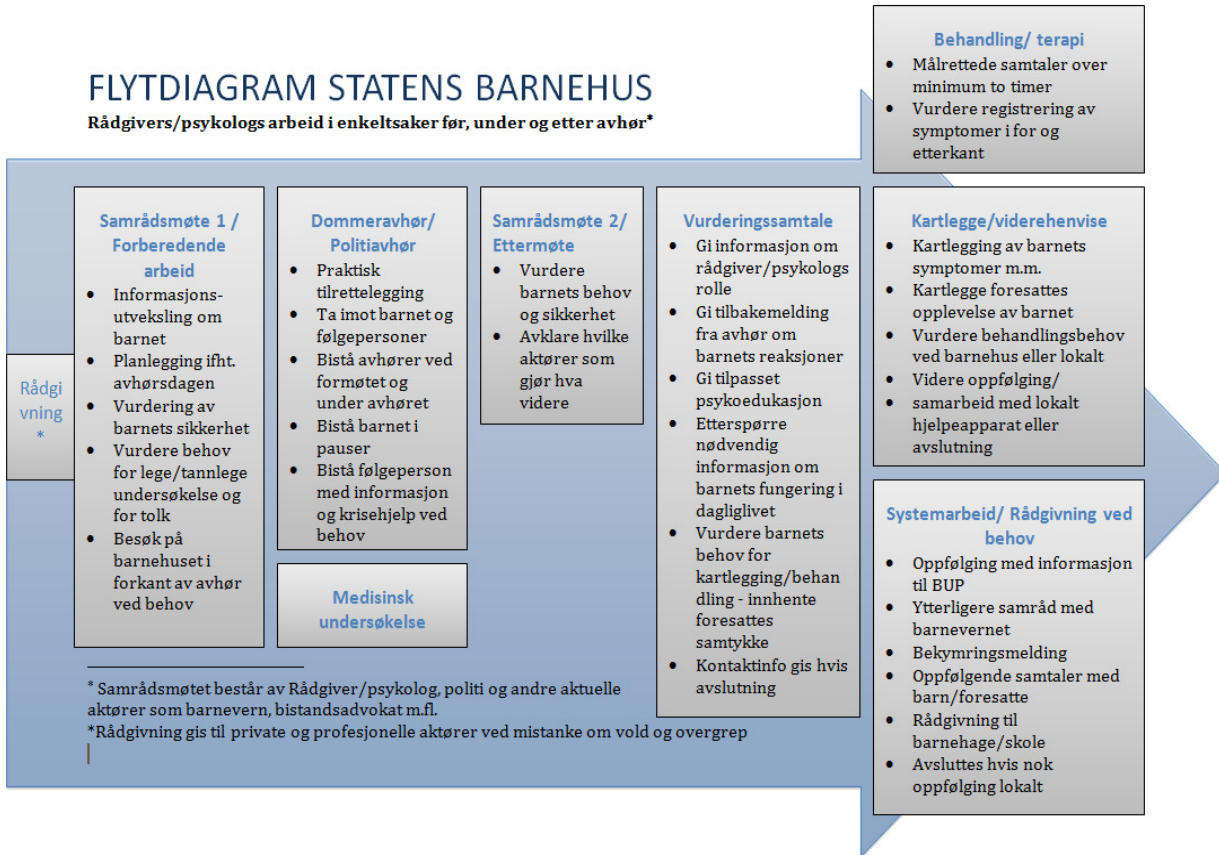
BARNEHUS-SKRINET

Statens Barnehus Oslo jobber med å utvikle et godt tilbud til barn som er i behov for behandling ved barnehuset. Vi har en sammensatt gruppe barn som i forskjellig grad har vært eksponert for traumatiske situasjoner. For å vite hvor vi skal legge fokus i tilbudet i barnehuset har vi arbeidet med å kartlegge barna (anonymt) som kommer til barnehuset med hensyn til hva de har fortalt om, hvilke hjelpetilbud de har samt hvilke behov de har for psykisk helsehjelp. Alle Statens Barnehus i Norge foretok samlet en kartlegging med samme formål i en tremåneders periode i 2012. Det er i forlengelsen av dette startet opp et større kartleggingsarbeid på tvers av barnehusene i Norge. Hensikten er å kartlegge fagkompetanser og ressurser i barnehusene, arbeidsmetoder og gode tilnærminger i det klientrettede arbeidet. Målet er på sikt å utarbeide en felles verktøyskasse på tvers av barnehusene med anbefalinger for «best practice» innen fagfeltet. Det ble satt sammen en prosjektgruppe med representanter fra alle barnehus i Norge etter barnehus-samlingen i Stavanger 2011. Arbeidsgruppen avleverte sin rapport til jul 2013. Følgende flytskjema beskriver behandlingsarbeidet i barnehusene.

FLYTDIAGRAM STATENS BARNEHUS

Rådgivers/psykologs arbeid i enkeltsaker før, under og etter avhør*

Arbeidet i prosjektgruppa viser at Barnehusene bør arbeide med å utvikle flere fellesrutiner og prosedyrer for daglig drift. I tillegg bør en også se på verktøy til bruk for kvalitetssikring, koordinering og støtte ved gjennomføring av avhør. Gruppen avleverte flere anbefalinger til ledergruppen for barnehusene.

PSYKOLOGISK FØRSTEHJELPSSKRIN

I kortvarig traumebehandling benytter vi ofte Psykologisk Førstehjelpsskrin (PF) utviklet av psykologspesialist Solfrid Raknes. Psykologisk Førstehjelp (PF) er et redskap som er ment å fremme psykisk helse, forebygge psykiske helseproblemer og som kan brukes som del av behandlingen for psykiske vansker. Helseledelsen har gitt midler for å starte et sprednings- og evalueringsarbeid av Psykologisk Førstehjelp i førstelinjen. PF i barnehuset er en del av dette arbeidet. Ved hjelp av dette verktøyet kan grunnelementene i kognitiv atferdsterapi formidles til barn og deres familier i løpet av et kort behand-

lingsforløp. Behandlingen tar utgangspunkt i hvordan problematiske tanker og følelser kan erstattes med mer hjelpsomme tanker og gode følelser. Barna lærer ferdigheter som de kan bruke for å hjelpe seg selv videre. Behandlingen blir målrettet i forhold til at barnet skal overkomme spesifikke traumatiske reaksjoner.

COS

Til noen familier tilbyr vi et psykoedukasjons-program i tilknytningsforståelse (Circle of Security Parenting). Et mindre utvalg foresatte får tilbud om å styrke relasjonen til eget/egne barn gjennom COS-I (Circle of Security Intervention). Tilbudet er ment å styrke de foresattes evner til å forstå og ivareta barnas behov og gjennom det skape tryggere tilknytning. Videre er programmet lagt opp til at foresatte får en mulighet til å oppdage og arbeide med sine begrensninger som forelder. I løpet av 2013 inngikk Statens Barnehus i Oslo et samarbeid med fem familier som fikk tilbud om Circle of Security Intervention. Dette er et omfattende og intensivt endringsarbeid som krever stor arbeidsinnsats fra både familiene og behandleren. Forløpene strekker seg gjerne over 6-9 måneder.

I oktober 2013 var alle seniorrådgivere og psykologspesialister ved Statens Barnehus i Oslo på kurs i COS-P. Denne tilknytningsbaserte kunnskapen har vi et ønske om å kunne benytte mer i oppfølgingsarbeidet vi driver ved barnehuset.

SEKVENSIELLE AVHØR

Sekvensielle avhør er en metode som benyttes med førskolebarn og i forhold til psykisk utviklingshemmede. Metoden bygger på «Extended Forensic Interview», utviklet ved National Child Advocacy Center i Huntsville, Alabama, USA. Etter en utprøvningsfase i regi av KRIPOS og Statens barnehus i Bergen, har metoden blitt tatt i bruk på alle barnehus. I Oslo er det KRIPOS samt to ansatte i OPD som har kunnet benytte seg av denne avhørsmetoden. Avhøret deles opp i flere sekvenser. Noe som gjør det mulig å vurdere kognitiv og oppmerksomhetsmessig fungering i avhørssituasjonen, før man snakker om det anmeldte forholdet. Slik kan avhøret tilrettelegges og spørsmålsstillingen tilpasses fornærmedes ferdighetsnivået på en mest mulig optimal måte. Tryggheten i situasjonen øker også betraktelig, fordi den som avhøres da i større grad er kjent med avhørsrommet, avhører og hvordan avhøret skal foregå før saken tematiseres. Det er gjennomført 17 sekvensielle avhør ved barnehuset i Oslo i 2013. Seks avhør ble gjennomført av Oslo politidistrikt, 11 av Kripos.

BARN SOM FORGRIPER SEG SEKSUELT PÅ ANDRE BARN: «PROSJEKT UNGE OVERGRIPERE»

Barnehuset Trondheim, i samarbeid med RVTS – Midt (Regionalt ressurscenter om vold og traumatisk stress og selvmordsforebygging) har over flere år jobbet med å få til en utdanning/kursing i risikokartlegging og traumebehandling av unge overgripere i sin helseregion. De har startet opp en kursrekke i å utrede, risikovurdere og behandle barn som forgriper seg på barn. To av våre medarbeidere har deltatt i dette nyttige og viktige nybrottsarbeid. Kursrekken tilbyr blant annet introduksjon til verktøyet ERASOR (Estimate of Risk of Adolescent Sexual offence Recidivism) og ASAP (Adolescent Sexual Abuser Project). Medarbeiderene har mottatt saksveiledning fra leder av spesial BUP for unge overgripere ved Betanien sykehus i Bergen, psykologspesialist Helle Kleive.

Vi hadde i 2013 åtte saker i denne kategorien. Dette var saker som omhandlet jevnaldrende overgrep, der flere barn forgriper seg på andre barn samtidig. I tillegg har vi hatt noen saker der søsken forgriper seg på søsken. Ved utgangen av mai 2014 har vi allerede ti saker som omhandler unge fra 13 til 17 år som forgriper seg på andre barn i til dels, svært alvorlige saker.

RÅDGIVNING

Det ble gjennomført ca. 300 råd- og veiledningssamtaler i 2013 til hjelpeapparatet og privatpersoner gjennom anonyme drøftinger over telefon. Over halvparten av henvendelsene var fra offentlige instanser, hovedsakelig barnevernet. Dette er saker hvor det er bekymring for barn i forbindelse med mistanke om seksuelle overgrep, vold eller det å være vitne til vold. Telefonsamtalene kan dreie seg om kompliserte forhold hvor hjelpeapparatet må ta stilling til hvordan de skal håndtere alt som kommer opp i forbindelse med sakene. Avklaring av roller og vurdering knyttet til anmeldelse til politiet er viktige temaer. Vi har samtaler med deler av hjelpeapparatet som har sittet lenge med bekymringer uten å komme videre. Det råder usikkerhet i forhold til hvordan man skal arbeide med disse sakene. Mange av disse samtalene er kompliserte og sammensatte og tar ofte lang tid.

INTERNASJONALE BESØK VED STATENS BARNEHUS OSLO

Statens Barnehus Oslo har også i 2013 hatt stor pågang og besøk av forskjellige offentlige instanser og Non Governmental Organisations som har ønsket informasjon om vår drift og ikke minst den norske barnehus-modellen. Vi har hatt besøk fra Moldova, Vietnam, Palestina, Sør-Afrika. m.m. Gjennom «The

Council of International Fellowship» ved Høgskolen i Oslo og Akershus har vi hatt besøk av sosialarbeidere fra Afrika, Asia, Europa og Amerika. Vi har utviklet et omfattende nettverk i inn og utland. I Norge har vi et godt samarbeid med blant annet Redd Barna, Unicef, Krisesenteret i Oslo m.m.

SBO hadde i 2013 mange internasjonale besøk. Vi hadde gleden av å ta imot, Executive director i UNICEF, Anthony Lake og Director i PARMO, Elhadj As Sy sammen med Generalsekretær i UNICEF Norge, Bernt G. Apeland, og Utviklingsminister Heikki Holmås. Fra FN fikk barnehuset besøk fra the Special Representative of the Secretary-General on Violence against Children, Marta Santos Pais. Cairo Arafat, det palestinske barneombudet besøkte barnehuset i mars i regi av Redd Barna.

BESØK FRA DEPARTEMENTENE

Vi har gjennom året vært så heldig å få flere besøk av de respektive statsrådene ved Justis- og beredskapsdepartementet, Barne, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet. Tildelingen av nye midler til SBO i mars 2013 var i så måte en stor begivenhet for oss, hvor vi fikk besøk av Justisminister Grete Faremo, Barneminister Inga-Marte Thorkildsen og Helseminister Jonas Gahr Støre. Det har vært en glede å dele våre erfaringer og utfordringer i arbeidet med målgruppen.

ARBEIDSGRUPPE FOR UTVIKLING AV RETNINGSLINJER FOR BARNEHUS

Som et ledd i oppfølgingen av evalueringen av Statens barnehus har det vært nedsatt en arbeidsgruppe med oppdrag i å utvikle felles regelverk/retningslinjer for virksomheten i barnehusene med målsetting om å sikre enhetlig behandling og lik kvalitet i hele landet. Retningslinjene skal blant annet omfatte koordineringsfunksjonen i forkant av dommeravhøret, selve dommeravhørsfasen og oppfølgingsfasen. Arbeidsgruppen skulle også foreta en vurdering av tilsynsbehovet.

Arbeidsgruppen ble ledet av Politidirektoratet og har hatt representasjon fra barnehusene og berørte direktorater (Helsedirektoratet og Barne- ungdoms- og familiedirektoratet). Arbeidsgruppen ble gitt i oppdrag å utvikle retningslinjene for framtidig drift av barnehusene, samt foreta en vurdering av behov for tilsyn med aktiviteten.

Arbeidsgruppen ble konstituert den 22.04.13. Gruppen bestod av:

Kathinka Steenstrup, Politidirektoratet

Heidi Langelandsvik Nybø, Politidirektoratet.

Gunvor Eidsberget Løken, Kripos

Marit Torstad, Helsedirektoratet

Gro Knutsen, Barne- ungdoms og familiedirektoratet

Ivar Stokkereit, Unicef Norge

Astrid Johanne Pettersen, Statens Barnehus Oslo

Marianne Haas, Statens Barnehus Stavanger

Ståle Luther, Statens Barnehus Tromsø

Gruppen leverte sin rapport i mai 2014.

UNDERVISNING/FOREDRAG

Statens Barnehus Oslo holdt i 2013 mange foredrag/undervisningsoppdrag ved høyskoler, for politiet, barnevernstjenester, psykisk helsevern for barn og unge med mer. Oppdragene har siden åpningen i 2009 fått mer preg av undervisning om traumefeltet, hvor det i starten mer handlet om barnehusets oppgaver og drift. Under følger et lite utdrag:

Statens Barnehus Oslo har gjennom flere år undervist ved Politihøgskolen på Bachelour-utdanningen om hvordan møte barn i operative situasjoner. Vi har også undervist på videreutdanning i avhørsmetodikk med tema barn, kognitiv utvikling og traumer. I tillegg har vi undervist ved fagseminar i Oslo politidistrikt for vold og sedelighet/barnevern/voldskoordinatorer, samt undervist om traumeteori og utviklingspsykologi ved internseminar for vold og sedelighetsavsnittet. Åtte politistudenter har gjennomført praksis ved Statens Barnehus Oslo.

Vi har undervist ved Høgskolen i Buskerud på studieretning om vold, traumer og menneskerettigheter. Barnehuset har også deltatt ved en rekke konferanser og seminarer.

SAMARBEID

Vi er svært tilfreds med samarbeidet med politidistriktene i vår region. Vi ser at det tverrfaglige samarbeidet bidrar til økt fokus på traumer i behandling av barn og unge fordi politiet bidrar til at disse hendelsene avdekkes. Vi har fått tilbakemelding fra etterforskere og dommeravhørere om at vår tilstedeværelse som behandlere også styrker kvaliteten på deres faglige arbeid, blant annet ved at de kan fokusere mer på de avdekkende samtalene og selve etterforskningen. På grunn av stor saksmengde og ombygging har vi i 2013 ikke kunnet holde i gang det faglige politinettverket på tvers av våre seks politidistrikt. Det er en målsetting å få dette på plass i 2014.

FILMEN OM BARNEHUSET

Det ble i 2013 produsert en egen dokumentarfilm om barnehuset med hovedfokus på dommeravhør og politiets arbeid i anmeldte saker hvor det mistenkes at målgruppen kan ha vært utsatt for seksuelle overgrep, vold eller vært vitne til disse. Målsettingen har vært å opplyse allmenheten om det tverrfaglige arbeidet i barnehusene. I tillegg fungerer filmen godt i forbindelse med foredrag og undervisning om fagfeltet. Den er oversatt til engelsk. Filmen er produsert av Line Johanessen. Filmen ble vist på NRK 2 den 19. desember 2013. Vi har fått svært gode tilbakemeldinger på filmen.

DANSKE BARNEHUS

Danmark etablerte fem barnehus i 2013. I forkant av etableringen var den danske socialstyrelsen på besøk ved SBO for å hente inspirasjon og kunnskap om etableringen av barnehus i Norge. Vi hadde i tillegg besøk av prosjektgrupper for etablering av barnehus både i København og i Århus. Ved den årlige barnehus-samlingen som i 2013 var i Tromsø deltok representanter fra Socialstyrelsen i København. Leder ved barnehuset i Tromsø, Ståle Luther og leder ved barnehuset i Oslo deltok ved et felles åpningsseminar for barnehusene i Danmark i oktober hvor vi holdt et innlegg om barnehus i Norge. Samarbeidet med Danmark har vedvart inn i 2014.